

статус особи і про зміну такого. Встановлення факту як констатація (офіційне підтвердження) і є метою судової юрисдикції в даній категорії справ. Прохання про встановлення юридичного факту слід відрізняти від вимоги (позову) про визнання. При розгляді позову про визнання (наприклад, позову про визнання батьківства) суд вирішує спір про право (робить висновок про наявність чи відсутність правовідношення, яке засновано на родинних стосунках). В даному випадку факт спорідненості буде встановлюватися як елемент правової кваліфікації правовідношення (як підстава позовних вимог). У справах окремого провадження в даній категорії справ спору про право немає (він в принципі неможливий через відсутність правовідношення, сторони у правовідношенні), а необхідність судової лігімізації за допомогою констатації факту (наприклад, факту батьківства) викликана відсутністю можливості підтвердити даний факт в установленому законом порядку.

Дрогозюк Крістіна Борисівна,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОРИГІНАЛУ І КОПІЇ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКАЗИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Судова практика останніх років свідчить про зростання кількості цивільних справ, за якими спір виник з приводу електронних доказів. У такій категорії справ суди змушені долучати до матеріалів справи і досліджувати в судовому засіданні оригінали та копії таких доказів. З огляду на це, виникає багато питань при використанні електронних доказів в цивільному судочинстві.

Закон України № 2147-VIII від 03 жовтня 2017 р. вніс значні зміни до Цивільного процесуального кодексу України, зокрема, до сфери застосування електронних доказів у цивільному судочинстві. А саме, у ЦПК України у ч. 1 ст. 100 було вперше визначено, що електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають

значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі.

Однак, попри позитивні зрушення, однією з проблем застосування електронних доказів є відсутність у вітчизняному законодавстві положень, на основі яких можна чітко визначити, що є оригіналом, а що копією електронного доказу. Через це часто виникають дискусії щодо неоднозначності судової практики та використання електронних доказів у цивільному судочинстві.

У п.2 ст. 100 ЦПК передбачено, що електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним цифровим підписом, прирівняним до власноручного підпису. Законом може бути передбачено інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу.

ЦПК України у ч. 3 ст.100 встановлює, що учасники справи мають право подавати електронні докази в паперових копіях, посвідчених у порядку, передбаченому законом. При цьому порядок посвідчення електронних копій та паперових копій на законодавчому рівні не визначений.

Учасник справи, який подає копію електронного доказу, повинен зазначити про наявність у нього або іншої особи оригіналу електронного доказу. Якщо оригінал електронного доказу не було надано, а інший учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу, такий доказ не береться судом до уваги. Разом з тим, чи можна з впевненістю говорити, що електронний доказ може бути залишен у оригіналі, адже інформація, яка розміщена в Інтернеті може бути легко змінена або видалена.

З урахуванням можливості безперешкодного копіювання електронних доказів без обмеження кількості копій та без будь-якої втрати їх якісних характеристик в процесі копіювання можна прогнозувати виникнення певних практичних проблем в учасників справи, щодо відокремлення оригіналу електронного доказу від його копії, а також щодо засвідчення копій електронних доказів [1, с. 113].

Таким чином, до врегулювання на законодавчому рівні питання щодо засвідчення копій електронних доказів у сторони судового провадження можуть подати електронні докази тільки в оригіналі. Однак, порядок такого подання теж чітко не врегульований, тому залишається актуальним питання, що саме може вважатися оригіналом електронного доказу. Як наслідок, у суду можуть виникнути питання щодо допустимості та оцінки зазначених доказів. Наприклад, чи буде вважатися оригіналом відеозапис або знімок екрану, поданий на компакт диску або на карті флеш-пам'яті чи іншому носії, якщо він був зроблений за допомогою веб-камери із наступним збереженням в Інтернеті і в подальшому скопійований на компакт диск чи карту флеш-пам'яті? Аналогічні запитання можуть виникнути щодо відео, звукозапису, або знімку екрану зроблених під час прямої трансляції на сервісі Youtube і, відповідно, збережені на сервері цього сервісу. Петренко В.С. підкреслює, що подальше копіювання такого відео або фото на компакт диск не буде вважатися оригіналом[1, с. 113].

А. Т. Боннер притримується іншої думки та вважає, що всі ідентичні один одному екземпляри електронного документа, зафіксовані на матеріальних носіях, є оригіналами і відповідно мають однакову юридичну силу [2, с. 478]. Свою позицію він обґрунтовує тим, що особливістю електронного документа є те, що інформація, яка міститься в ньому, представлена в електронно-цифровому вигляді, внаслідок чого, на відміну від паперових документів, в електронних відсутня жорстка прив'язка до матеріального носія. Це означає, що один і той же електронний документ може одночасно існувати на різних носіях.

Вирішити зазначену проблему може новела ЦПК України, яка полягає в можливості проведення огляду електронних доказів за місцем їх знаходження в разі неможливості їх доставки в суд. А саме, ЦПК України був доповнений ч. 7 та ч. 8 ст. 85 ЦПК України, згідно з якою суд за заявою учасника справи або за власною ініціативою може оглянути сайт, інші місця зберігання даних в Інтернеті з метою встановлення і фіксування їх змісту [3, с. 85]. Отже, чинним ЦПК України суд наділений процесуальними повноваженнями безпосередньо

досліджувати сайт (веб-сторінку), інші місця зберігання даних в Інтернеті з метою встановлення і фіксування їх змісту.

Однак, застосування огляду таких доказів за їх місцезнаходженням можливо за умови, якщо електронний доказ не був видален з місця зберігання даних, що трапляється досить часто, оскільки в такому випадку суд не отримає доступу до оригіналу електронного доказу. А через відсутність чіткого визначення поняття «оригінал електронного доказу» можуть виникнути сумніви в його допустимості в разі, якщо він був скопійован на компакт диск або інший носій інформації, адже в цьому випадку доказ може бути розцінений як електронна копія, а не оригінал [1, с. 113].

З урахуванням вищенаведеного, можна підсумувати, що відсутність в законодавстві чіткого підходу до визначення понять «оригінал» і «копія» електронного доказу може призвести до зловживань з боку учасників справи, коли один і той же документ використовується кілька разів. Перш за все, від цього залежить доказова сила електронного доказу.

Дана проблема частково врегульована п. 2 ст. 423 ЦПК України шляхом закріплення такої підстави для перегляду справи за нововиявленими обставинами як фальшивість електронних доказів. Однак, в цивільне процесуальне законодавство не містить механізму захисту електронних доказів від підробки або знищення.

Швидкий темп розвитку електронних технологій і поява великої кількості нових програм сприяють полегшенню підробки або знищення інформації в електронній формі, що робить неможливим або суттєво ускладнює процес дослідження та оцінки електронних доказів судом. В результаті, суд може прийняти до уваги недостовірний доказ і неправильно встановити обставини справи. Тільки чітке визначення всіх аспектів правового режиму електронного доказу допоможе забезпечити і захистити законні інтереси учасників цивільного судочинства і тим самим сприятиме його розвитку. Отже, розмежування цих понять має важливе значення.

Список використаної літератури:

1. Петренко В. С. Електронні докази як елемент інформаційних технологій у цивільному судочинстві / В. С. Петренко. // Молодий вчений. – 2018. – № 1 (53). – С. 111-115

2. Боннер А. Т. Традиционные и нетрадиционные средства доказывания в гражданском и арбитражном процессе: монография . – Москва. : Проспект, 2015.- 616 с.
3. Павлова Ю. С. Окремі аспекти допустимості електронних доказів у цивільному процесуальному законодавстві України / Ю. С. Павлова. // Прикарпатський юридичний вісник. – 2017. – №5(20). – С. 85

Гліюпол Інна Михайлівна,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВПЛИВ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ НА АПЕЛЯЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД

Реформування судової системи за часів незалежності України, акцентоване на цивільних процесуальних аспектах в сфері апеляційного провадження можна поділити на окремі етапи:

I етап (1991-2001 рр.) – «початковий». Однією з найважливіших реформативних змін, безперечно, було проголошення незалежності України. 28.04.1992 р. Верховною Радою України була прийнята постанова №2296-ХІІ про «Концепцію судово-правової реформи в Україні», головною метою якої було декларування державного суверенітету та проголошення незалежності України. Взявши курс на міжнародні стандарти, в Концепції 1992 р. вперше було сформульовано демократичні ідеї впровадження апеляційного та касаційного способу оскарження судових рішень. Варто наголосити на тому, що в той період діяв Цивільний процесуальний кодекс УРСР, прийнятий 18.07.1963 р., що втратив чинність 01.09.2005 р. Оскільки за часів радянського періоду інститут апеляції був відсутній, такий етап, відносно апеляційного провадження, можна ознаменувати як початковий.

II етап (2001-2005 рр.) – введення апеляційних судів до системи судів загальної юрисдикції та зміна виду апеляції. 21.06.2001 р. було прийнято Закон України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України». Новелою стало запровадження інституту апеляційного провадження в цивільному процесі України. Тобто цим законом цивільне процесуальне законодавство було приведено у відповідність до положень Конституції